

לכבוד
ועדת הכלכלה של הכנסת

א.ג.ב.

הנדון : הערות להצעת חוק לעידוד עסקים קטנים ובינוניים בישראל, התשע"ב – 2012

1. עמותת ידיד – מרכזי זכויות בקהילה (ע"ר) (להלן: "עמותת ידיד") מתכבדת להציג את עמדתה בעניין הצעת חוק לעידוד עסקים קטנים ובינוניים בישראל, התשע"ב – 2012.
2. ככלל, עמותת ידיד רואה חשיבות רבה בעידוד עסקים קטנים ובינוניים בישראל, ומברכת על הרצון לקדם מטרה זו באמצעות חקיקה ראשית. אלא, שעל אף תכליתה המבורכת, מאחר והצעת החוק במתכונתה הנוכחית אינה מתייחסת לעסקים החברתיים בישראל, אנו סבורים היא חסרה ומחייבת עיון ובחינה מחדש.
3. בשנים האחרונות, קיימת מגמה הולכת ומתרחבת של ארגונים המשלבים אלמנטים חברתיים ואלמנטים עסקיים בפעילותם, ויותר ויותר ארגונים חברתיים בישראל פונים לפעול באפיקי פעולה מניבי הכנסות ורווחים. כך, עסקים חברתיים הפכו לחלק בלתי נפרד ומבורך משוק העסקים בישראל, והם מהווים את "המגזר הרביעי".
4. חשיבותם העיקרית של העסקים החברתיים טמונה בכך שהם מציעים מסגרת נוספת המרחיבה את אפשרויות העשייה החברתית ואת מקורות המימון למימוש מטרות חברתיות. לאור זאת, הכירה הממשלה בחשיבות הקמתם של עסקים חברתיים בישראל, והיא אף הודיעה על מתן מענקים לעידוד הקמה ותפעול של עסקים כאמור.
5. אלא שעל אף מדיניות הממשלה והטיפול בנושא, המרוכז כעת בידי משרד ראש הממשלה, ועל אף המשאבים שמשקיעה הממשלה בנושא, נכון למועד זה הדין הישראלי אינו כולל התייחסות מפורשת לעסקים חברתיים, ואין בו מסגרת קוהרנטית המסדירה את התנאים להקמה, תפעול ועידוד של עסקים כאלו.
6. כך, גופים שונים אשר יכולים להיחשב כעסקים חברתיים, צריכים להסתמך על הסדרים חוקיים שונים, אשר גם הם מסדירים באופן חלקי בלבד את ההיבטים השונים של הפעילות המהווה "עסק חברתי".
7. במצב דברים זה העסקים החברתיים בישראל אשר מתמודדים עם חסמים רבים וקשיים הישרדותיים מעצם מהותם, מתמודדים גם עם העדר מסגרת חוקית כאמור, אשר יוצרת אי בהירות ומקשה עוד יותר על הקמתם ועל התפתחותם של עסקים חברתיים.
8. הרקע להצעת החוק כפי שבא לידי ביטוי בדברי ההסבר מתייחס לחסמים המאפיינים את פעילותם של העסקים הקטנים והבינוניים בישראל, הנוגעים ישירות לפעילותם היוזימית, לשירידות של העסק, להתפתחותו ולמיצוי הפוטנציאל שלו, כמו גם לפתיחת עסקים חדשים. נוסף על חסמים אלו דברי ההסבר מציינים כי העסקים הקטנים והבינוניים מתמודדים עם קשיים של ביזור סמכויות והעדר מידע מרוכז החיוני לקידום פעילותיהם ועוד.
9. חסמים וקשיים אלו אשר עומדים ביסודה של הצעת הצעת החוק, מאפיינים במשנה תוקף את פעילותם של העסקים החברתיים בישראל. שכן, כאמור לעיל, העסקים החברתיים מתמודדים ביתר שאת עם העדר

התייחסות קוהרנטית להקמתם ולפעילותם, עם חוסר בהירות בחקיקה הקיימת ועם חקיקה שאינה נותנת מענה לצרכיהם.

10. משכך, ולאור החשיבות הרבה של העסקים החברתיים לחברה בישראל, אנו סבורים כי הצעת החוק צריכה לחול גם על עסקים חברתיים, ולהוות את התשתית להגשמת המטרה של עידוד העסקים החברתיים בישראל.

פרק א' – מטרת החוק

11. אנו ממליצים להוסיף למטרות החוק, מטרות שעניינן קידום ושיפור עניינם של העסקים החברתיים בישראל. מטרה זו חשובה לאור הגידול המבורך במספר הארגונים העסקיים-חברתיים הפועלים בישראל בשנים האחרונות; לאור החשיבות החברתית הרבה בקידום פעולותיהם של ארגונים אלו; ולאור הצורך המיוחד של ארגונים אלו בתמיכה ובעידוד לפעולותיהם.

פרק ב' – הגדרות

12. אנו ממליצים להוסיף בפרק ב' של הצעת החוק, הגדרה של "עסק חברתי". זאת, בהתבסס על ההגדרה שקבעה הוועדה לעסקים חברתיים במשרד ראש הממשלה מיום 28.11.12.

13. יצוין כי נוכח העדר הגדרה של עסק חברתי בדין הישראלי, עיגון ההגדרה בחקיקה ראשית חשוב על מנת לבסס מדיניות ציבורית לקידום עסקים חברתיים ובתוך כך להתמודדות עם אי בהירות. על כן, אנו ממליצים לקבוע בהצעת החוק כי ההגדרה תחייב את כל הגופים במוסדיים והציבוריים בארץ.

פרק ג' – הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים

14. יצוין כי מקריאת הצעת החוק במתכונתה הנוכחית מתקבל הרושם כי עיקר עניינה בהקמת הסוכנות, אך זאת מבלי להעניק לסוכנות סמכות ליזום צעדים ופעולות דה פקטו לעידוד העסקים הקטנים והבינוניים.

15. במילים אחרות, הצעת החוק במתכונתה הנוכחית אינה נותנת מענה אמיתי לצורך בעידוד העסקים הקטנים והבינוניים בישראל ולהסרת החסמים המאפיינים את פעילותם כיום, כפי שאף הודגש בדברי ההסבר.

16. על כן, לדעתנו, ככלל, הצעת החוק צריכה להתייחס לנושאים ספציפיים בהם תטפל הסוכנות, על מנת להגשים את תכליתו של החוק, לרבות בנוגע לעידוד וקידום העסקים החברתיים בישראל.

17. באשר לעסקים החברתיים, אנו סבורים כי יש להסמיך את הסוכנות לפעול ולקדם הסדרים בסוגיות שאינן באות לידי ביטוי בהצעת החוק, אך חיוניות על מנת להגשים את מטרת החוק לעידוד עסקים חברתיים בצורה אפקטיבית, לרבות:

א. עדיפות במכרזים - מתן העדפה לעסקים בינוניים קטנים במסגרת מכרזים ציבוריים. כמו כן מתן העדפה או הערכה מיטבה לעסקים חברתיים במסגרת מכרזים חרף הערמת מכשולים בהזדמנויות אלו.

ב. הסרת חסמים בהרמת תרומה או השקעה ראשונית הנדרשת להקמת עסק חברתי.

ג. הנגשת שירותי הלוואות לעסקים חברתיים

בברכה,
רן מלמד
סמנכ"ל